

Hot mot fred och säkerhet i Nigeria

Henrik Persson

Nigeria är en regional stormakt i västra Afrika och kontinentens näst största ekonomi. Som hem för nästan en femtedel av Afrikas befolkning söder om Sahara och den största oljeproducenten på kontinenten är det ett land med en avgörande politisk och ekonomisk betydelse. Här introduceras fyra huvudsakliga hot mot fred och säkerhet som Nigeria står inför; terrorism och väpnat uppror kopplat till Boko Haram i norr, etnoreligiöst våld, osäkerhet i Nigerdeltat samt sjöröveri i Guineabukten.

Nigeria står inför ett antal övergripande utmaningar som påverkar fred och säkerhet. Bland dessa är omfattande korruption, fattigdom, arbetslöshet och ekonomisk ojämlikhet samt politiska splittringar särskilt allvarliga. Nigeria är ett av världens mest korrupta länder, rankad 144 av de 176 länderna på Transparency Internationals index. Korruptionen är spridd genom hela statsapparaten, inklusive säkerhetsstyrkorna. Korruption anses också vara en av anledningarna till att fattigdomen i landet ökat från 36% år 1970 till 64% idag, trots stora oljeinkomster. Den stora fattigdomen är också nära relaterad till ekonomisk ojämlikhet, både mellan den politiska och ekonomiska eliten och den övriga befolkningen, och mellan olika sociala grupper. Just ojämlikhet mellan etniska och religiösa grupper och mellan olika regioner utnyttjas ofta i den politiska retoriken.

Hög grad av korruption, täta kopplingar mellan politiker och ekonomiska intressen tillsammans med bristen på ekonomiska möjligheter gör också den politiska maktkampen mer allvarlig. Politiska befattningar är i vissa avseenden ett sätt att nå ekonomisk framgång. Att köpa och sälja positioner, våld och hot om våld mot politiska motståndare och mobilisering av beväpnade och våldsamma grupper i politiskt syfte är inte ovanligt. Tillsammans med de socio-ekonomiska faktorerna utgör detta en gemensam bakgrund, om än med regionala skillnader, till de fyra huvudsakliga säkerhetsproblem som Nigeria har att hantera och som kortfattat beskrivs nedan.

Boko Haram, Ansaru och militant islamism

Boko Haram och relaterade grupper har utgjort ett allvarligt hot mot fred och säkerhet i främst nordöstra Nigeria sedan 2010. Över 3000 människor tros ha dödats i samband med attacker utförda av Boko Haram under de senaste

tre åren och FN bedömer att över 1200 dödats enbart under perioden maj-december 2013. Särskilt drabbade är de tre staterna Asamawa, Borno och Yobe, även om våldsamheter har skett över i princip hela norra Nigeria. Situationen kan till viss del beskrivas som ett väpnat uppror, även om Nigerias regering vidhåller att det inte rör sig om ett inbördeskrig utan om en konflikt med en isolerad terroristgrupp.

I början av december 2013 skedde en av de allvarligaste attackerna på senare tid, då hundratals (uppgifterna är osäkra) beväpnade män anföll en militärbas i staden Maiduguri. Mer förekommande är mindre attacker, inklusive självmordsattentat, riktade mot militära, polisiära eller civila mål. Gruppen har gått från att företrädesvis attackera säkerhetsstyrkor till att i mer än hälften av attackerna rikta våld mot civila.

Svåra sociala och ekonomiska problem såsom arbetslöshet och fattigdom är viktiga bidragande faktorer till de omfattande oroligheterna, samtidigt som regeringens och säkerhetsstyrkornas hårdföra agerande har bidragit till radikalisering. Trots detta verkar regeringen fortsatt hantera problemen med militära medel.

Etnoreligiöst våld i centrala Nigeria

Våldsamheter som ofta betecknas som etniska eller religiösa har sedan 2010 resulterat i över 3000 döda i staterna Plateau och Kaduna, i centrala Nigeria, enligt Human Rights Watch. Denna typ av våld har också en längre historia, och inbegriper bland annat beväpnade grupper som attackerar andra etniska och religiösa grupper, omfattande våld relaterat till val samt politiska demonstrationer.

Religion används ofta som grund för mobilisering, även om sociala och ekonomiska faktorer utgör centrala bakomliggande orsaker. Etnisk tillhörighet och frågor

rörande vilka grupper som ses som ursprungsbefolkning är också av vikt, särskilt med den politiska betydelse detta ofta tillskrivs. Religionens roll som mobiliserande faktor ska dock inte förnekas, och våld mellan grupper har utlöst religiöst motiverade hämndattacker i andra delar av landet. Säkerhetsstyrkorna har mestadels varit ineffektiva i sitt agerande mot denna typ av våld. I vissa fall har styrkorna inte ingripit alls, medan de har varit mycket hårdhänta i andra. Vidare misstänks politiska makthavare vara direkt inblandade genom stöd till våldsamma grupper, misstankar som förstärks av att få av de ansvariga ställts till svars.

Nigerdeltat

Nigerdeltat är basen för Nigerias oljeindustri och därmed av stor ekonomisk och politisk betydelse. Mellan 2006 och 2009 var regionen scen för ett väpnat uppror som avslutades med en amnesti för över 20 000 av rebellerna. Brottslighet, osäkerhet och spänningar finns dock fortfarande kvar då underliggande orsaker till ekonomiskt och socialt missnöje inte har åtgärdats i tillräcklig omfattning. Bland dessa kan nämnas en av Nigerias högsta nivåer av arbetslöshet, marginalisering, korruption och miljöförstöring.

Ett stor problem är stöld av olja, där omkring 100 000 fat uppskattas stjälas varje dag. Omfattningen av oljestöld och den väl utvecklade svarta marknaden för oljeprodukter är också av central betydelse för sjöröveriet i regionen (se nedan).

Regeringens åtgärder kan sammanfattas som en kraftig närvaro av militär i området, tillsammans med omförhandlingar av fördelningen av oljeintäkterna och skapandet av institutioner för att stödja ekonomisk utveckling. Lokal kontroll över oljeintäkterna från regionen är och var ett centralt krav från lokala grupper. De betydande resurser som redan fördelas till staterna från federal nivå når dock sällan ner till lokal nivå, och ökade resurser skulle troligen inte ändra detta om inte korruptionen åtgärdas. Internationella oljeföretag spelar också en betydande roll, både genom det ekonomiska och även politiska inflytande deras dominans av oljefälten ger och genom deras roll gällande miljöförstöring i området.

Sjöröveri i Guineabukten

Sjöröveriet i Guineabukten¹ blir allt mer uppmärksammat. Det skiljer sig från det utanför Somalia främst genom att

¹ Flertalet attacker i Guineabukten sker på nationellt vatten, och är alltså tekniskt sett *inte att anse som sjöröveri* enligt UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). Dock används termen genomgående om attackerna i området och gör det därför även här.

vara inriktat på stöld, inklusive av olja och oljeprodukter, snarare än kidnappning av besättning. Piraterna är generellt mer våldsamma och bättre beväpnade än på Afrikas östkust. De flesta attacker sker inom Nigerias, Benins och Togos territorialvatten men incidenter har skett i hela regionen. Det finns inga säkra uppgifter på antalet attacker, men FN:s kontor för bekämpning av narkotika och kriminalitet (UNODC) uppskattar antalet framgångsrika attacker till ca 100 per år, inklusive attacker mot fiskebåtar och mindre fartyg. Inte bara direkta materiella skador är av betydelse, utan även konsekvenser som höjda försäkringspremier. Vidare är illegalt och oreglerat fiske samt trafficking av droger, vapen och människor allvarliga problem som möjliggörs av den bristande maritima säkerheten. Stora sociala och ekonomiska svårigheter bidrar till att göra piratverksamhet ekonomiskt lönsam. Stor arbetslöshet tillsammans med fattigdom och brist på försörjningsmöjligheter är viktiga faktorer, nära kopplat till situationen i Nigerdeltat.

De utmaningar som beskrivits ovan är i sig mycket allvarliga, och ter sig särskilt viktiga då presidentvalet 2015 närmar sig. En pågående kris i regeringspartiet, PDP, som suttit vid makten sedan 1999, och en nyligen stärkt opposition talar för en politisk maktkamp med avgörande betydelse för utvecklingen i landet. Med tanke på Nigerias viktiga roll i regionen är detta en process som i högsta grad bör uppmärksammas.

Henrik Persson

Denna brief bygger på:

Henrik Persson, *Nigeria – An Overview of Challenges to Peace and Security*, FOI-R--3834—SE, kommande rapport 2014.

Se även:

Henrik Persson, *Sjöröveri på Afrikas västkust*, FOI Memo 4653, 2013.

Henrik Persson, *Terrorism i norra Nigeria – en bakgrund*, FOI Memo 4815, 2014.